

СРСР у 1930 ті рр

Індустріалізація в СРСР.

**Індустріалізація в СРСР —
це комплекс заходів з
прискореного розвитку
промисловості, вжитих ВКП(б)
у період другої половини 20-х
до кінця 30-х років**

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Грудень 1925 р. – XIV з'їзд ВКП(б). Курс на індустріалізацію

Причини індустріалізації

Необхідність технічного переозброєння економіки

Створення військово-промислового комплексу для здійснення в майбутньому світової революції

Створення матеріально-технічної бази для економічної самостійності країни в умовах капіталістичного оточення

Зміна соціально-класової структури населення в бік збільшення кількості пролетаріату

Технічна підготовка до кооперування села

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Підходи до проведення індустріалізації

Критерії:	У межах НЕПу	Відмовившись від НЕПу
Прихильники:	Бухарін, Риков	Сталін
Темпи:	Поступові	Прискорені
Основні принципи (засоби проведення):	Використання накопичень у соціалістичному секторі, розвиток легкої промисловості, залучення селян до різних форм кооперації, тобто економічні	Зниження споживання, прискорена колективізація селянських господарств, репресії щодо куркулів, тобто позаекономічні. Централізоване планування
Характер економіки:	Можливі елементи ринку	Командна

Індустріалізація – процес створення важкої промисловості для перебудови всього народного господарства на базі передової машинної техніки; прискорений розвиток промисловості з метою забезпечення обороноздатності країни

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Етапи

1926р. – жовтень 1928р.
Початок і підготовка форсованої індустріалізації

1933 р. – 1937 р.
Друга п'ятирічка.
Подальший розвиток індустріалізації трохи зниженими темпами

Жовтень 1928р. – 1932 р.
Перша п'ятирічка. Форсований ривок розвитку важкої індустрії. Заміна «відправного» плану на «оптимальний»

1938 р. – 1941 р.
Третя п'ятирічка. Спад виробництва внаслідок репресій спеціалістів, відсутності матеріальної зацікавленості

1929 р. – «Рік великого перелому» (Й. Сталін), перехід до форсованої індустріалізації

*Форсована індустріалізація – індустріалізація,
що здійснюється дуже швидкими темпами*

Штурмівщина — спішна, авральна робота з метою надолужити згаяний час

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Джерела індустріалізації

Перерозподіл коштів із легкої та харчової промисловості у важку

Збільшення прямих і непрямих податків

Внутрішні примусові позики

Продаж за кордон творів мистецтва

Вивіз за кордон за демпінговими цінами нафти, лісу, хліба, хутра

Вилучення коштів із сільського господарства

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Джерела індустріалізації

Використання праці в'язнів
ГУЛАГу

Жорстока експлуатація робітників
і селян

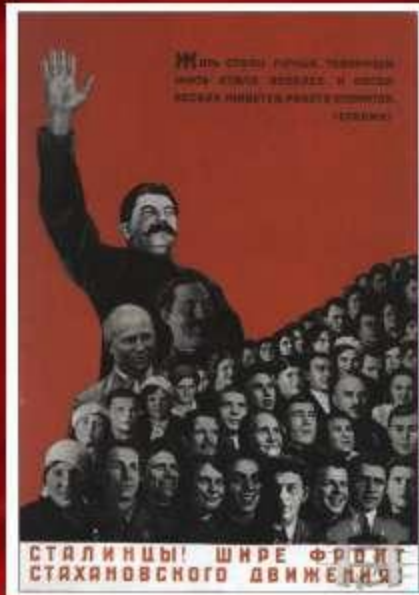

Безкоштовна праця у вихідні
(суботники, недільники)

«П'яні гроші»

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Джерела індустріалізації

Використання народного ентузіазму, ініціативи трудящих і масової ударної праці (стаханівський рух, соціалістичне змагання)

Основний метод індустріалізації – військово-більшовицький штурм надвисоких темпів зростання важкої промисловості

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Позитивні наслідки індустріалізації

Збудовано багато нових підприємств

Створено нові галузі промисловості

Створено потужну індустріальну базу

Магнітогорський металургійний комбінат

Сталінградський тракторний завод

Азовсталь

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Позитивні наслідки індустріалізації

СРСР перетворився з аграрної на індустріальну країну

Забезпечено техніко-економічну незалежність від західних держав

Ліквідовано безробіття

Зміцнилася обороноздатність

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Негативні наслідки індустріалізації

Посилилася централізація, командно-адміністративні методи управління

Безладдя, аварії, бракоробство внаслідок «штурмівщини»

Підрив легкої, харчової промисловості, сільського господарства

Політичне свавілля сталінського керівництва

Нераціональне і нерівномірне розміщення продуктивних сил

Взято курс на мілітаризацію промисловості

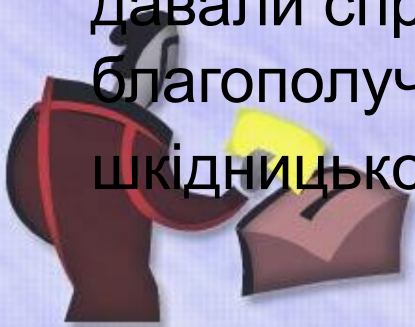
Ізоляція радянської економіки від світової

Падіння життєвого рівня населення

Шахтинська справа

«Шахтинська справа» («Шахтинський процес») — «Справа про контрреволюційну організацію інженерів і техніків, що працювали в кам'яновугільній промисловості СРСР». Гірка прелюдія «до 37-го та інших років». Перший політичний процес в СРСР, під час якого засудили велику групу керівників вугільної промисловості Донбасу. Завдяки «шахтинській справі» периферійне містечко Шахти в Донбасі (у 1920—1924 році входив до складу України, нині — в Ростовській області, РФ) стало відоме на всю країну; означення «шахтинський», «шахтинці» стали прозивними, ними називали людей, які своїми шкідницькими діями не давали справжнім радянським людям побудувати благополучну процвітаючу країну. Утім, такого ж — шкідницького — відтінку набуло й слово «інженер».

Колективізація в СРСР.

Колективізація — створення великих колективних господарств на основі селянських дворів. Передбачалося, що результатом колективізації стане ріст виробництва сільськогосподарської продукції на 150%. Колективізація мала охопити майже всі селянські господарства, відтак, ліквідувавши «шкідливий буржуазний вплив» приватної власності.

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Колективізація – примусова система заходів, спрямована на перетворення одноосібних селянських господарств у великі колективні й радянські господарства (колгоспи і радгоспи)

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Завдання колективізації

Налагодження каналу перекачування коштів на потреби індустріалізації із села в місто

Формування джерела дешевих продуктів харчування та сировини

Створення підконтрольної державі колгоспно-радгоспної системи

Ліквідація класу селян-господарів

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Етапи колективізації

1927р. XV з'їзд ВКП(б) – курс на колективізацію

1929 р. – перехід до суцільної колективізації

1930 р. – відбулася форсована колективізація

Березень 1930 р. – постанова ЦК ВКП(б) «Про заходи з ліквідації куркульських господарств у районах суцільної колективізації»

Березень 1930 р. – постанова ЦК ВКП(б) «Про перегини в колгоспному будівництві»

1931 р. – відновлення насильницьких методів колективізації

1932 - 1937 рр. – завершення колективізації

Суцільна колективізація – масова колективізація, що охопила всі селянські господарства

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

1929 р. – перехід до суцільної колективізації.
«Ліквідація куркульства як класу»

Три категорії куркулів

I

- активні «вороги» радянської влади
- учасники антирадянських виступів
- учасники терористичних актів

II

- активні саботажники колгоспного будівництва
- ті, хто чинив менш активний опір

III

- Інші (менш активні саботажники)

Розкуркулення – позбавлення селян власності

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Методи покарання «куркулів»

I – розстріл або заслання до Сибіру

II – конфіскація всього майна, заслання сімей у найвіддаленіші райони – на Північ, Сибір, Урал, Казахстан

III – часткова конфіскація майна, розселення в спецпоселеннях за місцем проживання під контролем каральних органів

В роки колективізації в СРСР було «розкуркулено» 10 млн. осіб

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

1930 р. – відбулася форсована колективізація

Форми боротьби селян проти колективізації

Терористичні акти проти представників органів влади

Масовий забій власної худоби

Приховування зерна

Підпали колгоспних будинків

Повернення вилученого зерна

Окремі селянські виступи

Заарештовані за спротив колективізації

Найсильніший опір чинили селяни на Кубані, Волзі й Дону, в Україні

Політика «прискореної» індустріалізації і колективізації в Радянському Союзі

Наслідки колективізації

Голодомор 1932-1933 рр.

Руйнування продуктивних сил на селі

Порушення балансу в розвитку промисловості й с/г

Підпорядкування с/г командно-адміністративній системі управління

Фізичне винищення справжніх господарів

Постійне відставання с/г виробництва

Державне закріпачення селян, їх масове зубожіння

Незацікавленість селян в ефективній роботі

Голодомори

Голодомори

Голодомор 1932-1933 р.р

Райони, охоплені голодом:
Поволжя, Північний Кавказ, степові райони Дону й Кубані, Україна

Масштаби: точно не відомо. В Україні
померло від 3 до 12 млн. людей

Зламано опір колгоспно-радгоспній
системі

Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу

Стаття 1. Голодомор 1932–1933 років в Україні є
геноцидом Українського народу.

Стаття 2. Публічне заперечення Голодомору
1932–1933 років в Україні визнається наругою
над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору,
приниженням гідності Українського народу і є
протиправним

Президент України Б. Ющенко
м. Київ, 28 листопада 2006 року
№376-V

У 1935 р. було введено
в дію закон про охорону
соціалістичної власності
на селі, прозваний в
народі як закон "про 5
колосків"

Внутрішня політика Радянського режиму

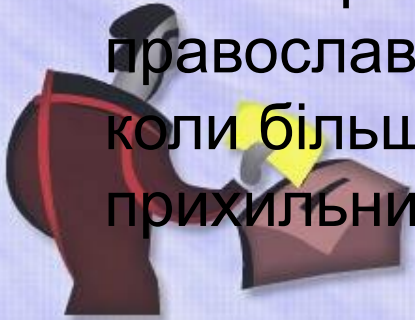
Прийнята в 1936 р. нова «сталінська» конституція заклала зовні демократичний фасад радянської влади: парламент (Верховна Рада), місцеві ради, з'їзди, загальні, рівні і прямі, таємні вибори, інші демократичні права і свободи. Однак у реальному житті положень конституції не дотримувалися, оскільки все вирішувала єдина з існуючих у країні партій — комуністичної.

Партійні органи по суті підміняли органи державної влади, а керівник ВКП (б) Сталін був фактичним керівником держави, хоча формально їм вважався голова Верховної Ради Михайло Калінін. Пропаганда стала возвеличувати Сталіна як єдиного послідовника Ст. Леніна, мудрого і всезнаючого вождя, закладаючи цегли до фундаменту культу особи генерального секретаря.

Внутрішня політика режиму базувалася на загальних для будь-якої тоталітарної моделі принципах, які включали в себе підпорядкування державі господарства, освіти, культури, приватне життя людей, централізацію управління і політичні репресії проти дійсної і надуманою опозиції.

Серйозним конкурентом нової влади у формуванні світогляду людей була церква, тому релігії було оголошено «опіумом для народу», власність значною мірою вилучено державою, а коштовності основному продані за кордон для фінансування індустріалізації. У 20-30-х роках було репресовано лідерів Російської православної церкви і організовано церковний розкол, коли більшовики стали на бік «оновленців» — прихильників радянської влади серед священиків.

Враховуючи необхідність ведення пропагандистської роботи і впровадження нових технологій у СРСР значна увага приділялася підвищенню освітнього рівня населення. У середині 30-х років в СРСР відбулася заміна політичних гасел: замість «Техніка вирішує все» було висунуто гасло «Кадри вирішують все». Досвід попередніх років показав, що в країні гостро не вистачало кваліфікованих кадрів. Початкова освіта (чотирикласну) була введена лише в 1930 р. Навіть в 1939 р. 20% населення віком старше 10 років ще не вміли ні читати, ні писати. Фахівців з вищою освітою взагалі налічувалося не більше 1 млн. Для розширення доступу до вищої освіти було узаконено переваги для вихідців з робітників і селян при вступі у вузи.

Поступово формувався режим особистої влади Сталіна, якому приписувалися всі заслуги в досягненнях країни. Серйозним випробуванням для нього став XVII з'їзд ВКП (б) 1934 р. На цьому з'їзді, який назвали «з'їздом переможців», при підрахунку голосів, поданих на виборах в ЦК, було виявлено близько 300 бюлетенів проти кандидатури В. Сталіна. В кулуарах партійного форуму велися розмови про те, щоб обрати керівником партії і держави іншої людини, хоча б, наприклад, керівника ленінградської парторганізації Сергія Кірова. Однак саме С. Кіров виступив на з'їзді в підтримку Сталіна, а делегатів з'їзду згодом було показово покарані: з 1 966 осіб 1 100 були розстріляні як «вороги народу».

В кінці 1934 р. при загадкових обставинах був убитий і С. Кірова. Відразу після вбивства з'явилася постанова ЦВК СРСР про боротьбу з тероризмом. Того ж року Особливе державне політичне управління (ОДПУ) перейменовано в Народний комісаріат внутрішніх справ (НКВС), розширивши його повноваження. Однак в умовах політичного терору навіть його провідники не могли почувати себе в безпеці.

